

col·lecció eines 32

Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies.

Línies generals del nou model de serveis

32

© Generalitat de Catalunya, 2016

Aquest document ha estat elaborat per personal adscrit a la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència de la Generalitat de Catalunya i ha comptat amb la col·laboració de la Diputació de Barcelona, l'Associació Catalana de Municipis i la Federació de Municipis de Catalunya.

Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència
Paral·lel, 52
08001 Barcelona

Podeu trobar aquesta i les altres obres que ha publicat el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies al nostre catàleg de publicacions: http://treballiafers-socials.gencat.cat/el_departament/publicacions/

Avís legal:

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que s'atribueixi a la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència de la Generalitat de Catalunya i no se'n faci un ús comercial. No és permesa la transformació d'aquesta obra per generar una nova obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>

1	Marc general del model d'intervenció socioeducativa	5
1.1.	Marc normatiu	5
1.2.	El model de serveis d'intervenció socioeducativa dins el marc dels serveis socials bàsics ..	6
1.3.	Necessitats generals del col·lectiu específic objecte d'atenció.	6
1.4.	Àmbits de les necessitats. Nivells de risc. Nivells d'intervenció. Etapes evolutives.	8
1.5.	Realitat actual del servei de centre obert.	9
1.6.	Població diana actual del servei de centre obert	10
2	Nou model de serveis d'intervenció socioeducativa	12
2.1.	Requeriments a les necessitats dels infants i adolescents en situació de risc i de les seves famílies	13
2.2.	El nou model de serveis d'intervenció socioeducativa dins la Cartera de serveis socials ..	14
2.3.	Dimensionament de la prestació 1.1.6. Serveis d'intervenció socioeducativa	14
2.3.1.	Servei de suport a les famílies amb infants de 0 a 3 anys en situació de risc	15
2.3.2.	Servei d'atenció diürna.	15
2.3.3.	Servei d'intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació risc	16
2.3.4.	Servei d'acompanyament socioeducatiu per a adolescents en situació de risc	17
2.3.5.	Servei d'intervenció socioeducativa itinerant	17
2.4.	Aspectes generals comuns als serveis.	18
2.4.1.	La prevenció de la desprotecció	18
2.4.2.	Identificació de les situacions de risc	18
2.4.3.	Garantia de la prestació	19
2.4.4.	Avaluació de la prestació dels serveis.	19
2.4.5.	Costos i model de finançament	19
3	Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies	20
3.1.	Servei de suport a les famílies amb infants de 0 a 3 anys en situació de risc	20
3.1.1.	Descripció	20
3.1.2.	Objecte	20
3.1.3.	Funcions	20
3.1.4.	Tipologia de prestació	20
3.1.5.	Situació de la població destinatària.	20
3.1.6.	Edat de la població destinatària	20
3.1.7.	Forma de prestació.	20
3.1.8.	Perfils professionals	21
3.1.9.	Ràtios professionals	21
3.1.10.	Estàndards de qualitat	21
3.1.11.	Criteris d'accés – normativa reguladora	21

3.2.	Servei d'atenció diürna	21
3.2.1.	Descripció	21
3.2.2.	Objecte	21
3.2.3.	Funcions	21
3.2.4.	Tipologia de la prestació.	21
3.2.5.	Situació de la població destinatària.	22
3.2.6.	Edat de la població destinatària	22
3.2.7.	Forma de prestació.	22
3.2.8.	Perfils professionals	22
3.2.9.	Ràtios de professional.	22
3.2.10.	Estàndards de qualitat	22
3.2.11.	Criteris d'accés – normativa reguladora	22
3.3.	Servei d'intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació de risc	22
3.3.1.	Descripció	22
3.3.2.	Objecte	23
3.3.3.	Funcions	23
3.3.4.	Tipologia de la prestació.	23
3.3.5.	Situació de la població destinatària.	23
3.3.6.	Edat de la població destinatària	23
3.3.7.	Forma de prestació.	23
3.3.8.	Perfils professionals	23
3.3.9.	Ràtios de professionals	23
3.3.10.	Estàndards de qualitat	23
3.3.11.	Criteris d'accés – normativa reguladora	23
3.4.	Servei d'acompanyament socioeducatiu per a adolescents en situació de risc	24
3.4.1.	Descripció	24
3.4.2.	Objecte	24
3.4.3.	Funcions	24
3.4.4.	Tipologia de la prestació.	24
3.4.5.	Situació de la població destinatària.	24
3.4.6.	Edat de la població destinatària	24
3.4.7.	Forma de prestació.	24
3.4.8.	Perfils professionals	24
3.4.9.	Ràtios de professionals	24
3.4.10.	Estàndards de qualitat	25
3.4.11.	Criteris d'accés – normativa reguladora	25
3.5.	Servei d'intervenció socioeducativa itinerant	25
3.5.1.	Descripció	25
3.5.2.	Objecte	25
3.5.3.	Funcions	25
3.5.4.	Tipologia de la prestació.	25
3.5.5.	Situació de la població destinatària.	25
3.5.6.	Edat de la població destinatària	25
3.5.7.	Forma de prestació.	25
3.5.8.	Perfils professionals	25
3.5.9.	Ràtios de professionals	26
3.5.10.	Estàndards de qualitat	26
3.5.11.	Criteris d'accés – normativa reguladora	26

Marc general del model d'intervenció socioeducativa

1.1. Marc normatiu

D'acord amb el punt 1 de l'article 166 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, correspon a la Generalitat de Catalunya la competència exclusiva en matèria de serveis socials, que inclou la regulació i l'ordenació de l'activitat de serveis socials, i les prestacions tècniques i econòmiques. Així mateix, el punt 3 de l'article esmentat estableix que correspon a la Generalitat de Catalunya la competència exclusiva en matèria de menors d'edat, que inclou, en tot cas, la regulació del règim de la protecció i de les institucions públiques de protecció i tutela dels menors d'edat desemparats, en situació de risc i dels menors d'edat infractors, respectant en aquest darrer cas la legislació penal.

La Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, defineix les situacions de risc, que són competència de l'Administració local, com les situacions en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar. Així mateix, estableix les mesures d'atenció social i educativa que es poden prestar un cop valorada la situació de risc.

El Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, estableix la competència municipal en matèria de la prestació dels serveis socials; prestació que, com a mínim, han de prestar els municipis amb una població superior als 20.000 habitants, independentment o associats.

El Decret legislatiu 4/2003, de 4 de novembre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de l'organització comarcal de Catalunya, indica que les comarques han de garantir subsidiàriament la prestació dels serveis municipals obligatoris en els municipis que, per raó de la seva població, no estan obligats a prestar-la.

La Cartera de serveis socials vigent, aprovada pel Decret 142/2010, d'11 d'octubre, pel qual s'aprova la Cartera de Serveis Socials 2010-2011, incorpora, dins dels serveis socials bàsics, els serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents (en endavant, SIS), però només recull com a modalitat d'aquests serveis la prestació del servei de centre obert.

Segons la Cartera, el servei de centre obert és una prestació garantida i es defineix com un servei diürn preventiu, fora de l'horari escolar, que dona suport, estimula i potencia l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat, la socialització, l'adquisició d'aprenentatges bàsics i l'esbarjo, i compensa les deficiències socioeducatives de les persones ateses mitjançant el treball individualitzat, en grup, en família, el treball en xarxa i amb la comunitat. Estableix, com a

objecte del servei, proporcionar atenció a tots els menors d'edat en situació de risc, afavorint-ne el desenvolupament personal, la integració social i l'adquisició d'aprenentatges, prevenint i evitant el deteriorament de les situacions de risc i compensant dèficits socioeducatius. Així mateix, assenyala com a funcions del servei la prestació de serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents, proporcionant-los acolliment i convivència, atenció individual i en grup, derivació i integració a recursos normalitzats de la comunitat, així com la coordinació amb els serveis socials bàsics d'atenció social per al treball familiar.

1.2. El model de serveis d'intervenció socioeducativa dins el marc dels serveis socials bàsics

Els serveis socials bàsics constitueixen la porta d'entrada i el primer nivell del sistema de serveis socials. Entre les funcions dels serveis socials bàsics figuren la intervenció en els nuclis familiars o convivencials en situació de risc social, especialment si hi ha menors (article 17.g de la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials) i la prestació de serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents (article 17.j de la Llei esmentada).

Concretament, dins els serveis socials bàsics, són els serveis socials bàsics d'atenció social els que, mitjançant els equips tècnics que els integren, detecten i intervenen en les situacions de risc.

Els serveis d'intervenció socioeducativa són un recurs necessari i imprescindible per als serveis socials bàsics d'atenció social.

Els serveis socials bàsics d'atenció social són el punt de partida i el punt de retorn de totes les accions del Sistema Públic de Serveis Socials. El diagnòstic inicial de la situació desencadena gairebé la totalitat de les accions del sistema. És convenient que la potenciació dels serveis d'intervenció socioeducativa pugui ser acompanyada per la potenciació dels equips de serveis bàsics d'atenció social i la seva capacitat per atendre amb la prioritat legalment determinada els casos d'infància en situació de risc.

Per tant, per al correcte desenvolupament del present model de serveis d'intervenció socioeducativa és necessari el desenvolupament del model de serveis bàsics d'atenció social, al qual s'haurà d'adaptar el que es preveu en aquest model.

1.3. Necessitats generals del col·lectiu específic objecte d'atenció

La protecció a la infància i l'adolescència és una de les necessitats a la qual ha de donar cobertura el sistema de serveis socials regulat per la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials.

Els serveis socials d'atenció a la infància es justifiquen per la necessitat de garantir a tots els infants i els adolescents un nivell bàsic de benestar.

Els serveis d'intervenció socioeducativa tenen com a finalitat fonamental assegurar que els progenitors o les persones que tinguin la tutela o la guarda dels infants o adolescents tinguin l'oportunitat d'oferir-los aquest nivell bàsic que necessiten per a un desenvolupament integral adequat (article 18.2 de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, i articles 12.1 i 12.2, 37.3 i 37.4 i 41 de la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència).

Per determinar quines són les necessitats dels infants i adolescents perquè gaudeixin d'un nivell adequat de benestar, podem partir de la classificació que proposa López Sánchez (1995)¹:

1) Necessitats de caràcter físic/biològic

- a) Alimentació (alimentació adequada de la mare durant l'embaràs i la lactància; alimentació suficient, variada, distribuïda en el temps i adaptada a l'edat).
- b) Temperatura (condicions d'habitatge i indumentària adequades).
- c) Higiene (higiene corporal, higiene de l'habitatge, higiene de l'alimentació, higiene del vestit, higiene de l'entorn).
- d) Són (ambient espacial protegit i silenciós, suficient segons l'edat, durant la nit, amb migdiades si l'infant és petit).
- e) Activitat física. Exercici i joc (llibertat de moviment en l'espai; espai amb objectes, joguines i altres infants; contacte amb elements materials: aigua, terra, plantes, animals, etc.; passeigs, marxes, excursions, etc.).
- f) Protecció de riscos reals. Integritat física (organització de la casa segura: endolls, detergents, electrodomèstics, instruments i eines, escales, finestres i mobles; organització segura dels espais públics; coneixement i control sobre les relacions dels infants i adolescents i el lloc on es troben).
- g) Salut (revisions adequades a la seva edat i estat de salut, vacunacions).

2) Necessitats cognitives

- a) Estimulació sensorial (estimular els sentits; entorn amb estímuls: visuals, tàctils, auditius, etc.; quantitat, varietat i contingència d'estímuls; interacció lúdica en la família; estimulació lingüística).
- b) Exploració física i social (contacte amb un entorn físic i social ric en objectes, joguines, elements naturals i personals; exploració d'ambients físics i socials; oferir una base de seguretat als més petits, compartir l'exploració amb ells [els adults i els iguals]).
- c) Comprensió de la realitat física i social (escoltar i respondre de manera contingent a les preguntes; dir la veritat; fer participar l'infant o l'adolescent en el coneixement de la vida, el patiment, el plaer i la mort; visió positiva de la vida, les relacions i els vincles; transmetre actituds, valors i normes; tolerància amb discrepàncies i diferències: raça, sexe, classe social, diversitats funcionals, nacionalitats, religions, etc.).

3) Necessitats emocionals i socials

- a) Seguretat emocional (vinculació incondicional: acceptació, disponibilitat, accessibilitat, resposta adequada a demandes i competència; contacte íntim: tàctil, visual, lingüístic, etc.; capacitat de control; capacitat de protecció; resolució dels conflictes amb moral inductiva: explicacions, exigències d'acord amb l'edat, coherència en les exigències, possibilitat de revisió si l'infant o l'adolescent no està d'acord amb la decisió).
- b) Xarxa de relacions socials (relacions d'amistat i camaraderia amb els iguals: fomentar el contacte i la interacció amb iguals en l'entorn familiar i en l'escola, temps de contacte, festes, dinars i estades amb iguals, etc.; continuïtat en les relacions; activitats conjuntes amb altres famílies amb fills i filles; incorporació a grups o associacions infantils o juvenils).

1 López Sánchez, F. *Necesidades de la infancia y protección infantil. Fundamentación teórica, clasificación y criterios educativos. Volumen 1*. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales / Programa SASI de mejora del Sistema de atención social a la infancia, 1995, p. 53-66.

- c) Participació i autonomia progressiva (participació en decisions i en la gestió de tot el que l'afecta i pot fer a favor de si mateix i dels altres en la família, l'escola i la societat).
- d) Sexualitat (resposta a preguntes, permissivitat de jocs i autoestimulació sexual; protecció d'abusos).
- e) Protecció de riscos imaginaris (escoltar, comprendre i respondre els seus temors: por de l'abandonament, rivalitat fraterna, por de la malaltia i de la mort; possibilitat d'expressar la por; evitar expressions i conductes que fomentin la por: violència verbal o física, discussions inadequades, amenaces verbals, pèrdues de control, incoherència en la conducta).
- f) Interacció lúdica (interacció lúdica en la família amb els progenitors i altres parents; jocs amb iguals).

La cobertura de les necessitats és responsabilitat de la família, com a primer agent socialitzador, un sistema i nucli bàsic per al desenvolupament de la infància i l'adolescència. Les famílies han de tenir les competències parentals per tal de tenir cura, protegir i educar els seus fills i filles, assegurant-se un desenvolupament suficientment sa. Les capacitats parentals fonamentals són la capacitat de vinculació amb els fills, l'empatia, els models de criança, la capacitat de participar en xarxes socials i utilitzar recursos comunitaris, l'existència de xarxes familiars, socials i institucionals, etc.

1.4. Àmbits de les necessitats. Nivells de risc. Nivells d'intervenció. Etapes evolutives

Es parteix de la classificació que proposa López Sánchez per concretar els tres àmbits bàsics on aquesta manca de cobertura adequada de les necessitats pot provocar disfuncions:

- 1) El vincle afectiu: com a experiència emocional que dona seguretat i com a experiència afectiva de sentir-se estimat i únic com a individu.
- 2) Les funcions de criança: com a compendi o recull d'accions de cura, educació i protecció que assegura el creixement.
- 3) Les connexions amb l'entorn: com a circulació social necessària com a subjecte que interacciona.

Les situacions de risc, d'altra banda, no són uniformes. En funció de la gravetat en la cobertura de les necessitats en cada individu, es pot parlar de diferents nivells de risc (lleu, moderat, greu) en cadascun dels àmbits descrits anteriorment.

Els diferents nivells de risc comporten, a la vegada, diferents nivells d'intervenció que requereixen també instruments i recursos diferents per abordar la situació amb èxit:

- 1) Nivell d'intervenció preventiu: nivell d'intervenció generalitzat que aprofundeix en la vinculació de la família amb l'infant i/o adolescent, afinant cada cop més en les capacitats parentals i en el reconeixement de les necessitats de cura, educació i protecció, d'una banda, i en els aspectes relacionals entre les famílies i amb el medi social com a mecanisme d'autoajuda i circulació social normalitzada, de l'altra. La informació i la formació són instruments bàsics d'aquest nivell d'intervenció. Es correspondria amb un nivell de risc lleu.

- 2) **Nivell d'intervenció de capacitació i suport:** requereix una diagnosi professional particularitzada i exhaustiva on hi ha una afectació o un risc d'afectació contrastat del vincle, de les funcions de criança, o de les connexions amb l'entorn. És una intervenció habilitadora que forma part d'un pla de treball preestablert, avaluable i amb terminis més o menys establerts. L'orientació i l'entrenament són els instruments bàsics d'aquest nivell d'intervenció. Es correspondria amb un nivell de risc moderat.
- 3) **Nivell d'intervenció de tractament:** requereix una diagnosi professional particularitzada, exhaustiva i contrastada on hi ha una afectació molt important del vincle, de les funcions bàsiques de criança i de l'adaptació social. És una intervenció rehabilitadora i reeducativa. La intervenció terapèutica coordinada amb la intervenció social i socioeducativa és l'instrument bàsic d'aquest nivell d'intervenció. Es correspondria amb un nivell de risc greu.

La diferenciació d'aquests tres nivells d'intervenció no exclou la interacció entre ells. Cada nivell superior pot incloure els inferiors i els tres s'inclouen, o tenen com a fil conductor el que anomenem les competències parentals i socials dels membres de la unitat familiar.

Tant els àmbits de les necessitats, com els nivells de risc, com els nivells d'intervenció, han de tenir en compte el procés i les etapes evolutives dels infants i adolescents. Les tasques a fer, el grau de responsabilitat i autonomia dels infants i adolescents i de les famílies i els recursos i perfils professionals són diferents en cadascuna d'elles. La intensitat de l'acció i de la responsabilitat parental és inversament proporcional al grau d'autonomia dels infants i adolescents. A la menor autonomia dels infants correspon la màxima intensitat en la responsabilitat i l'acció parental. A la major autonomia dels adolescents, sense abandonar la responsabilitat parental, correspon un paper més d'acompanyament i de suport de la família.

S'ha de garantir la participació activa del mateix infant/adolescent en el procés de valoració, d'intervenció i de seguiment de la intervenció socioeducativa.

Orientativament, es poden distingir les etapes següents a l'efecte d'intervenció:

- 1) 0 fins a 3
- 2) 3 a 5
- 3) 6 a 12
- 4) 13 a 15
- 5) 16 a 17

1.5. Realitat actual del servei de centre obert

La realitat actual del servei de centre obert està marcada per les mancances següents:

Els centres oberts són els únics serveis d'atenció social i educativa no residencial per a infants i adolescents de 3 a 18 anys en situació de risc (Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, article 104).

Els centres oberts, en molts casos, no donen resposta a les necessitats d'atenció dels infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies.

No hi ha un model uniforme de centre obert, sinó que existeixen models heterogenis.

Una part important dels centres oberts no atenen infants i adolescents en situació de risc. Es fa difícil delimitar els centres oberts respecte d'altres espais o recursos (lleure, activitats extraescolars) tant pel que fa a les funcions com a la població atesa.

Els centres oberts estan centrats en l'atenció als infants i als adolescents i no en les necessitats d'atenció a les competències parentals dels pares o tutors. Per tant, els centres oberts exerceixen una funció d'atenció socioeducativa als infants i als adolescents i no compleixen la funció de donar suport, acompanyament, capacitatció parental i tractament social a les seves famílies.

Es dona prioritat a una franja d'edat (6 a 12 anys), i no es cobreix tota la població infantil i juvenil (0 a 18 anys).

El nombre de centres oberts no està distribuït territorialment d'acord amb la distribució de la població en les diferents àrees bàsiques de serveis socials. Cal establir les ràtios de població a la qual ha de donar cobertura aquest servei.

Existeix diversitat en les formes de gestió: gestió directa dels ens locals, gestió delegada i gestió privada per entitats d'iniciativa social.

Existeix una implicació desigual de l'Administració local competent en el desenvolupament i la prestació d'aquest servei.

No hi ha un model de finançament, la qual cosa fa que les vies i formes de finançament siguin diverses i no responguin a una gestió planificada i ordenada dels recursos públics. La seva integració en el contracte programa com a eina de planificació dels serveis socials bàsics i com a instrument de finançament dels serveis socials bàsics és insuficient. Cal garantir un sistema finançat adequadament i sostenible econòmicament.

El model actual no és flexible a l'hora d'adaptar-se a les necessitats territorials de Catalunya, especialment en aquells territoris amb gran extensió territorial i baixa densitat demogràfica.

És un servei que es presta fora de l'horari escolar, amb la qual cosa no s'adapta adequadament a les necessitats de treball amb les famílies i de determinades edats (16-17) que no estan en període d'escolaritat obligatòria.

En alguns casos no hi ha una integració perfecta amb els serveis bàsics d'atenció social, que són la porta d'entrada del sistema de serveis socials i que han de derivar a aquests recursos. L'articulació entre ambdós serveis és clarament insuficient i en molts casos inexistent.

Rotació insuficient de la població dels centres oberts per l'absència de baixes en el servei. Desvinculació entre el pla de treball de l'infant i el pla de treball de la família, en els casos on n'hi ha.

No hi ha una manera uniforme de garantir l'atenció i donar resposta als períodes no lectius dels infants i adolescents en situacions de risc on la no assistència a l'escola o institut comporta una realitat diferent que necessita també una resposta específica.

1.6. Població diana actual del servei de centre obert

La població diana del servei de centre obert que es defineix a la Cartera de serveis socials vigent són els infants i els adolescents que requereixen suport assistencial o formatiu, prioritàriament aquells que estan en situació de risc.

La Cartera de serveis socials vigent (Decret 142/2010, d'11 d'octubre, pel qual s'aprova la Cartera de Serveis Socials 2010-2011, prestació 1.1.6.1) delimita l'edat de la població destinatària de 3 a 18 anys, a diferència del que anteriorment feien altres regulacions, com el Decret 27/2003, de 21 de gener, d'atenció social primària, que incloïa els infants i adolescents fins a 18 anys.

1) Grups d'edat exclosos:

a) *Grup d'edat 0-3*. Aquest grup d'edat, com a infants en possible situació de risc, no està previst en el servei de centre obert de la Cartera de serveis socials vigent.

2) Grups d'edat que s'atenen en els centres oberts:

a) *Grup d'edat 3-5*. Aquest grup d'edat correspon a l'etapa d'educació infantil.

b) *Grup d'edat 6-12*. Aquest grup d'edat correspon a l'etapa d'educació primària obligatòria.

c) *Grup d'edat 13-15*. Aquest grup d'edat correspon a l'etapa d'educació secundària obligatòria.

d) *Grup d'edat 16-17*. Aquest grup d'edat correspon a l'etapa d'educació secundària postobligatòria.

Són pocs els centres oberts que tenen grups significatius en les franges d'edat 3-5, 13-15 i 16-17 per les dificultats de motivació i d'adaptació a les seves necessitats i interessos.

Nou model de serveis d'intervenció socioeducativa

Actualment, segons la definició fixada en la vigent Cartera de serveis socials, l'únic servei d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents és el servei de centre obert, el qual està dirigit exclusivament, com s'ha esmentat, als infants i adolescents de 3 a 18 anys que requereixen suport assistencial o formatiu, prioritàriament aquells que estan en situació de risc.

El servei actual de centre obert, tal com consta definit en la Cartera de serveis socials, està centrat a atendre les necessitats dels infants i els adolescents, prioritàriament d'aquells que es troben en situació de risc, però per atendre aquestes necessitats a partir dels serveis socials bàsics cal partir de les consideracions següents:

La família és la unitat social bàsica que assegura la protecció i el desenvolupament dels seus membres. Consegüentment, la millor manera d'aconseguir la seguretat i el benestar dels infants i adolescents és reforçant la capacitat de la família per cuidar-los i protegir-los.

Les famílies tenen possibilitats de millora i canvi, si les persones membres disposen dels recursos o suports necessaris i se les apodera per afrontar les seves necessitats a partir dels recursos i les capacitats que tenen.

La família ha de comptar amb una xarxa de suport informal per complir millor les funcions de cura, protecció i educació dels seus fills i filles i, si escau, amb xarxes de suport formals temporals i subsidiàries dels suports informals.

S'han de tenir en compte els diferents nivells de risc (lleu, moderat i greu) i les diferents etapes evolutives o grups d'edat per generar estratègies i disposar de recursos materials i professionals adients per abordar amb èxit tots els perfils.

S'han de tenir en compte les peculiaritats de cada territori i disposar d'un model flexible per garantir el mateix dret visquin on visquin l'infant i la família.

En els apartats següents proposem un canvi de model en la prestació de serveis d'intervenció social i educativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies (serveis socials bàsics) que cobreixi i diversifiqui les diferents necessitats d'atenció i que quedi recollit en la Cartera de serveis socials.

2.1. Requeriments a les necessitats dels infants i adolescents en situació de risc i de les seves famílies

La prevenció i la intervenció davant les situacions de risc en què es troben els infants i adolescents, particularment les que incideixen en el seu desenvolupament, afavoreixen la preservació de la unitat familiar i permeten la promoció del seu benestar des del medi d'origen. A més, estalvien la separació dels infants i adolescents de les seves famílies i l'adopció de mesures tutelars alternatives. La situació actual posa l'èmfasi en la necessitat de disposar de serveis preventius per atendre les necessitats dels infants i adolescents en situació de risc i de les seves famílies.

Cal desenvolupar serveis socials preventius d'intervenció socioeducativa en un marc no residencial per fer front des del medi d'origen a les necessitats dels infants i adolescents en situació de risc i d'una manera adequada a la seva edat.

El model dels serveis preventius d'intervenció socioeducativa ha de respondre tant a les necessitats dels infants i adolescents en situació de risc com de les seves famílies.

S'ha de redefinir el model de centre obert actual d'acord amb la definició del nou model de serveis d'intervenció socioeducativa.

La distribució territorial dels serveis d'intervenció socioeducativa ha de tenir en compte els criteris d'abast territorial i densitat demogràfica. S'han d'establir ràtios de població a la qual aquests serveis han de donar cobertura.

Els serveis d'intervenció socioeducativa han d'ajustar-se a les necessitats territorials de Catalunya, especialment en aquells territoris amb forta dispersió demogràfica i baix nombre d'habitants.

La definició del nou model de serveis d'intervenció socioeducativa ha de ser homogeni en la prestació del servei i diferenciar-se d'altres serveis o recursos d'oci, lleure, extraescolars, etc.

Els serveis d'intervenció socioeducativa han d'atendre les necessitats socioeducatives dels infants i adolescents en situació de risc i també la intervenció de suport, acompanyament, capacitació i tractament amb les seves famílies. Cal assegurar la coordinació quan hi ha diferents serveis que atenen els membres d'un mateix nucli familiar per garantir la unitat d'acció i la temporalitat en els plans de treball respectius.

Cal garantir que els serveis bàsics d'atenció social, com a porta d'entrada del Sistema Públic de Serveis Socials, tenen capacitat per portar a terme la detecció, la valoració i l'atenció amb la prioritat requerida dels casos d'infància en situació de risc.

La població destinatària d'aquests serveis han de ser infants i adolescents de 0 a 18 anys en situació de risc i les seves famílies, i cal disposar de programes específics amb continguts i activitats adaptats a les diferents franges d'edat.

Cal garantir un sistema adequadament finançat i sostenible econòmicament.

Cal tendir a l'establiment d'un model unificat de gestió dels serveis d'intervenció socioeducativa.

L'Administració local competent, d'acord amb el que estableix la Llei 14/2010,² s'ha d'implicar en el desenvolupament i la prestació dels serveis socials preventius.

2.2. El nou model de serveis d'intervenció socioeducativa dins la Cartera de serveis socials

Aquest model redefineix l'abast de la seva intervenció i diversifica les diferents necessitats d'atenció en serveis que cal incloure en la prestació 1.1.6. Serveis d'intervenció socioeducativa, de la Cartera de serveis socials vigent. Els requeriments exposats anteriorment plantegen canvis substancials en l'enfocament del model:

- 1) Prestar serveis d'intervenció socioeducativa a totes les franges d'edat de 0 a 18 anys, inclosa la franja de 0 a 3 anys.
- 2) Atendre els infants i adolescents en els diferents nivells de situació de risc i les seves famílies per tal d'abordar de manera concurrent les necessitats socioeducatives dels fills i filles i de les seves famílies.
- 3) Prestar el servei a tot el territori, inclosos els territoris amb gran extensió i una forta dispersió demogràfica, ajustant-lo a les seves necessitats.
- 4) Prevenir i disminuir les situacions de desprotecció infantil desplegant serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents per atendre des de la proximitat i per minimitzar les situacions de desemparament i l'adopció de mesures de protecció que requereixin la separació de l'infant o adolescent de la seva família.
- 5) Proveir de recursos i serveis la família, des del medi, com a unitat bàsica de convivència i desenvolupament dels seus membres, permet l'atenció, remissió i prevenció de les situacions de risc dels seus fills i filles des de la proximitat i la promoció del seu benestar.

Es manté, en allò essencial, l'actual sistema de centre obert per a les franges d'edat de 3 a 16 anys, però amb modificacions quant a la seva organització i estructura, fent-lo un model més flexible i adaptat a les necessitats de cada territori, interconnectat i interdependent amb el servei d'intervenció amb famílies. Aquesta flexibilitat preveu la possibilitat de crear un únic projecte o equipament al territori que inclogui tots els serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents i les seves famílies de manera integrada des dels 0 fins als 18 anys (tot i les diferències, s'assimila al model sanitari, on en un mateix equipament pot haver-hi diferents especialitats).

2.3. Dimensionament de la prestació 1.1.6. Serveis d'intervenció socioeducativa

A l'empara de l'article 104 de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, s'escau desplegar serveis preventius que donin resposta des del medi d'origen a les necessitats dels infants i adolescents en situacions risc i de les seves famílies. Concretament, per donar resposta, principalment, als punts següents de l'article esmentat:

2 Llei 14/2010. Article 80. Competències de les intervencions socials preventives. Les competències de les intervencions socials preventives són dels ens locals en què s'identifica la situació, sens perjudici que la major amplitud de la incidència de la situació exigeixi la coordinació amb altres administracions. Article 99. Competència en matèria de risc. L'Administració local ha d'intervenir si detecta una situació de risc d'un infant o adolescent que es troba en el seu territori; ha d'adoptar les mesures adequades per a actuar contra aquesta situació, de conformitat amb la regulació establerta per aquesta llei, amb la normativa de la Generalitat que la desenvolupa i amb la legislació en matèria de serveis socials.

- 1) L'orientació, l'assessorament i l'ajut a la família. L'ajut a la família inclou les actuacions de contingut tècnic, econòmic o material dirigides a millorar l'entorn familiar i a fer-hi possible la permanència de l'infant o l'adolescent.
- 2) La intervenció familiar mitjançant l'establiment de programes socioeducatius per als progenitors, tutors o guardadors amb la finalitat que assoleixin capacitats i estratègies alternatives per a la cura i l'educació de llurs fills o de l'infant o l'adolescent tutelat.
- 3) L'atenció en centre obert i altres serveis socioeducatius.
- 4) Els programes formatius per a adolescents que han abandonat el sistema escolar.
- 5) Qualsevol altra mesura de caràcter social i educatiu que contribueixi a la desaparició de la situació de risc.

2.3.1. Servei de suport a les famílies amb infants de 0 a 3 anys en situació de risc

Situació actual. La franja d'edat de 0 a 3 anys en situació de risc queda exclosa en la delimitació vigent de la població destinatària dels centres oberts: de 3 a 17 anys, en la vigent Cartera de serveis socials. Fins ara, les seves necessitats han estat cobertes pels ens locals, desenvolupant serveis per a famílies amb infants d'aquesta franja: espais familiars, serveis maternoinfantils, etc.

Proposta de futur. Es considera necessari el desplegament d'un servei específic de suport a les famílies amb fills i filles de 0 a 3 anys que es troben en qualsevol dels tres nivells de situació de risc. Així, s'hauria de regular i incorporar a la Cartera de serveis socials una tipologia de prestació per donar suport a les famílies amb infants de 0 a 3 anys que estan en situació de risc, no inclosa en l'actual servei de centre obert.

2.3.2. Servei d'atenció diürna

Situació actual. La prestació del servei de centre obert, tal com recull la descripció del servei en la Cartera de serveis socials vigent, s'ofereix "(...) mitjançant el treball individualitzat, el grupal, la família, el treball en xarxa i amb la comunitat".

D'altra banda, hi ha un col·lectiu d'adolescents en la franja d'edat de 16 a 18 anys que segueixen formació reglada postobligatòria i que són atesos des del servei de centre obert i un altre col·lectiu d'aquesta mateixa franja d'edat que es troba *fora del sistema de formació reglada o ocupacional* i que requereix una intervenció específica.

Proposta de modificació

Es proposa revisar-ne la denominació perquè reflecteixi d'una manera més clara la seva essència i finalitat (atenció diürna), davant de l'actual centre obert, que no és pròpia del nostre país i d'altres comunitats (es tracta de centres que no són residencials, però no es tracta que els centres residencials siguin tancats per contraposició a aquests centres que serien oberts) i reforçar així la nova orientació. Amb aquest objecte es proposen: servei d'atenció diürna o centre de dia.

Es proposa que el treball amb la família, recollit en la descripció del servei de centre obert en la Cartera de serveis socials vigent, es pugui portar a terme en serveis, específics, destinats a l'atenció de les famílies dels infants i adolescents en situacions de risc, per bé que, estrictament i protocol·làriament, molt vinculats amb els centres oberts. Aquesta vinculació prendrà la forma més adient segons les característiques de la població i del territori i de les oportunitats, per evitar descoordinacions, duplicitats o conflicte de competències, posant sempre en primer terme l'interès superior de l'infant. Així doncs, el nou model de centre obert es planteja com un servei

d'atenció diürna que encara que pugui circumscriure la seva prestació a infants i adolescents en els diferents nivells de situació de risc, pot delegar l'atenció a les seves famílies als serveis d'intervenció socioeducativa que s'inclouran a la Cartera de serveis socials. Així mateix, s'aconseixa, sempre que es pugui, que aquest servei d'atenció a les seves famílies tingui lloc al mateix equipament.

Respecte al col·lectiu d'adolescents de 16 a 18 anys en situació de risc, es proposa un servei específic d'acompanyament socioeducatiu, ateses les característiques pròpies d'aquesta franja d'edat, més autònoma, amb l'objectiu que puguin assolir progressivament una capacitat per gestionar les seves responsabilitats personals i socials. Tot això, sens perjudici de la persistència del servei de centre socioeducatiu diürn inclòs a l'epígraf 1.2.1.9. a la Cartera de serveis socials vigent, com a prestació garantida dirigida a adolescents de 12 a 18 anys en situació de risc i desempament i descrit com un servei social especialitzat d'atenció diürna que ofereix activitats dirigides d'habilitats socials i/o de caràcter formatiu prelaboral amb l'objectiu que assoleixin una millor preparació per a la vida adulta.

2.3.3. Servei d'intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació risc

Situació actual

Per bé que en la descripció del servei de centre obert en la Cartera de serveis socials vigent es preveu l'atenció als infants i adolescents, entre altres vies, mitjançant la família, la realitat és que la intervenció amb els progenitors, pares o tutors és escassa, i amb la família com a unitat de convivència, pràcticament nul·la, i en qualsevol cas s'enfoca com a intervenció pedagògica o psicoeducativa.

Proposta de futur

El nou model centra la intervenció no només en els infants i adolescents en situació de risc sinó també i sobretot en les seves famílies, per capacitar-les en l'afrontament i la remissió de la situació de risc que incideixen o poden incidir en el desenvolupament del seu fill/a. S'entén, per norma general, que la situació de risc de l'infant no és intrínseca, i deriva, principalment, d'una mancança, insuficiència o inadequació de la funció de criança de la família. L'enfocament del servei en el marc del nou model ha de perseguir:

La capacitació en competències parentals, necessàries per a la cura, l'educació i el desenvolupament personal, social i afectiu dels seus fills i filles.

El reforç de les seves xarxes de suport social i familiar per mantenir la seva vinculació amb l'entorn sociofamiliar.

El tractament familiar adreçat a la família i als seus membres orientat a l'abordatge de les crisis familiars, els conflictes inter i intrageneracionals i sociofamiliars, i, en general, a la restauració de les disfuncionalitats familiars que han motivat la derivació de l'infant al servei.

D'aquí deriva la necessitat d'incloure dins d'aquest nou epígraf el servei d'intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació de risc.

Com a criteri general, sempre que sigui el més adient per protegir l'interès superior de l'infant, la temporalitat de l'acció amb els infants en el servei d'atenció diürna estarà relacionada amb la temporalitat de l'acció amb les seves famílies. Això ha d'afavorir la rotació dels infants i la major eficiència del servei, així com evitar l'estigmatització i respectar el principi de mínima intervenció necessària.

2.3.4. Servei d'acompanyament socioeducatiu per a adolescents en situació de risc

Situació actual

Per bé que la descripció actual del servei de centre obert preveu l'atenció a adolescents fins als 18 anys, la realitat és que la intervenció amb adolescents, especialment en l'etapa d'educació postobligatòria, a partir dels 16 anys, no es té en compte en la majoria de centres actuals i ha de ser objecte de tractament específic. Tanmateix, s'ha de donar resposta als adolescents majors de 16 anys que rebutgen les mesures de protecció i només són susceptibles d'una intervenció en el medi.

Proposta de futur

El nou model preveu l'actuació específica per a aquesta franja d'edat, centrada en els aspectes socioeducatius, diferent d'altres intervencions de caràcter formatiu o prelaboral. Els objectius d'aquest servei serien:

Treballar en el medi l'assoliment progressiu de les seves responsabilitats personals i socials, amb adolescents en situació de desprotecció propers a la majoria d'edat.

Millorar les seves habilitats socials, reforçar les seves xarxes de suport social i familiar i aconseguir que es vinculin a altres serveis o projectes.

Proporcionar un referent adult proper que intervé i acompanya l'adolescent als recursos i serveis del territori, i que media en els possibles conflictes amb l'entorn (amb la família, amb els serveis que atenen l'adolescent, etc.).

2.3.5. Servei d'intervenció socioeducativa itinerant

Situació actual

En els territoris amb una gran extensió territorial i una forta dispersió demogràfica es fa difícil mantenir un servei estable, per les dificultats, d'una banda, de poder oferir el servei a tota la població de la zona, i, de l'altra, de desplaçament dels usuaris potencials que se'n poden beneficiar. Aquesta situació presenta moltes més limitacions per la impossibilitat dels infants i adolescents menors d'edat per desplaçar-se als serveis amb mitjans propis i no dependre dels seus progenitors, tutors o guardadors.

Proposta de futur

Cal un servei que pugui atendre les necessitats socioeducatives dels infants i adolescents en situació de risc i de les seves famílies. Davant l'existència de zones en el territori català amb una gran extensió territorial i una forta dispersió demogràfica que dificulten l'accés als serveis, i, per tant, el compliment d'un dels principis de la Llei 12/2007, la universalitat en l'accés als serveis,³ es proposa desenvolupar un servei itinerant d'atenció a infants i adolescents en situació de risc i a les seves famílies, que compregui el que comporta el servei de centre obert en l'atenció als infants i adolescents en situació de risc, i, alhora, el que comporten, d'una banda, el servei de suport a les famílies amb infants de 0 a 3 anys en situació de risc i, de l'altra, el servei d'intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació de risc i el servei d'acompanyament per a adolescents en situació de risc.

3 Llei 12/2007. Article 5.a. Els poders públics han de garantir a tothom el dret d'accés als serveis socials i llur ús efectiu en condicions d'igualtat, equitat i justícia retributiva. Aquest principi no exclou, però, que l'accés es pugui condicionar al fet que els usuaris compleixin determinats requisits i paguin una contraprestació econòmica per assegurar la corresponsabilitat entre els usuaris i les administracions públiques i la sostenibilitat del sistema.

Amb aquest model d'intervenció es modificarien i es dimensionarien els serveis de la Cartera de serveis socials, com a serveis socials bàsics, i concretament en la prestació 1.1.6. Servei d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies, de la manera següent:

1.1. Serveis socials bàsics

1.1.6. Serveis d'intervenció socioeducativa

1.1.6.1. Servei de suport a les famílies amb infants de 0 a 3 anys en situació de risc

1.1.6.2. Servei d'atenció diürna

1.1.6.3. Servei d'intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació de risc

1.1.6.4. Servei d'acompanyament per a adolescents en situació de risc

1.1.6.5. Servei d'atenció socioeducativa itinerant

Amb aquest nou model de serveis d'intervenció socioeducativa s'amplien les prestacions adaptant-les i donant cobertura a les necessitats detectades en la població de cada territori.

2.4. Aspectes generals comuns als serveis

2.4.1. La prevenció de la desprotecció

L'article 78 de la Llei 14/2010 parla de la prevenció de la desprotecció i en defineix l'objecte com "les situacions en què concorren indicadors o factors de risc que fan palesa la probabilitat que l'infant o adolescent que s'hi trobi resulti en el futur desatès en les seves necessitats bàsiques".

La prevenció és actualment un repte, perquè implica millorar la detecció i la rapidesa en les intervencions. Requereix voluntat política, sensibilització social, provisió de recursos als diferents serveis, coordinació i treball en xarxa en un marc comunitari.

Cal incidir en la importància de la prevenció precoç, prioritzant l'actuació en la petita infància, que és clau per assegurar el millor inici de la vida per a tots els infants.

Quant a les actuacions proactives en relació amb la prevenció, cal apuntar el fet que actuar quan ja existeixen els efectes negatius per als infants i adolescents comporta costos econòmics més elevats, sense oblidar els costos personals en el seu desenvolupament, de vegades de caràcter irreversible, que es mantindran al llarg de tota la seva vida.

La prevenció, protecció-desprotecció infantil, per tant, és un contínuum de situacions que abasten des de les que preserven el desenvolupament dels infants i adolescents, fins a les que causen situacions de desatenció de les necessitats bàsiques infantils.

2.4.2. Identificació de les situacions de risc

La definició de la situació de risc es regula en l'article 102 de la Llei 14/2010: "la situació en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent no calgui la separació del nucli familiar".

Per tant, dos els elements essencials per valorar la situació de risc són:

La gravetat de la situació de desprotecció: limitació o perjudici per al benestar de l'infant o l'adolescent.

La no necessitat de separació del nucli familiar.

Per a la detecció i la valoració de les situacions de risc cal atènyer-se al que determinen els articles 102 i següents de la Llei 14/2010 i les disposicions o instruments que la desenvolupin.

2.4.3. Garantia de la prestació

Atès que els serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies preserven la unitat familiar, mantenen la integració dels seus membres a la comunitat i, principalment, prevenen la desprotecció dels infants i adolescents en situació de risc, han de ser de serveis de prestació garantida tal com estableix l'article 15 de la 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.⁴

2.4.4. Avaluació de la prestació dels serveis

Es proposa portar a terme dos tipus d'avaluació:

El primer tipus tindria per objecte valorar la prestació del servei, és a dir, veure com s'ha desenvolupat el servei i identificar-hi àrees de millora. El desenvolupament de l'instrument d'avaluació es deixa a criteri de l'ens local competent.

El segon tipus d'avaluació s'inclourà en el contracte programa. Aquesta avaluació haurà de permetre fer una anàlisi de les característiques de la població atesa, així com del servei prestat.

2.4.5. Costos i model de finançament

Es desenvoluparan separadament a partir del model definit en aquest document, d'acord amb el que preveuen els articles 59 i següents de la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials.

4 Llei 14/2010. Article 15.3. Les prestacions de serveis i econòmiques necessàries per a complir les mesures de protecció dels infants o els adolescents en situació de risc o desamparament tenen el caràcter de prestacions garantides als efectes establerts per la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials.

Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies

3.1. Servei de suport a les famílies amb infants de 0 a 3 anys en situació de risc

3.1.1. Descripció

Servei d'intervenció socioeducativa per a progenitors, tutors o guardadors amb infants de 0 a 3 anys en situació de risc que, mitjançant activitats de suport i de formació, vetlla per un adequat desenvolupament integral i benestar dels infants i per la permanència amb la seva família. Aquest servei es pot prestar integrat amb la resta de serveis d'intervenció socioeducativa.

3.1.2. Objecte

Proporcionar suport a la criança i l'educació dels infants de 0 a 3 anys, oferint espais individuals o de grup per treballar mitjançant la intervenció dels professionals en la millora de la cobertura de les necessitats dels infants en situació de risc.

3.1.3. Funcions

- 1) Suport a la criança i l'educació dels infants en situació de risc.
- 2) Observació i intervenció per reduir la situació de risc i prevenir situacions de desprotecció.
- 3) Oferir espais d'interacció entre infants, adults i professionals.
- 4) Treballar els lligams emocionals entre infants i adults de referència i la vinculació amb el territori i la resta de xarxes i serveis.

3.1.4. Tipologia de prestació

Prestació de servei: servei bàsic.

3.1.5. Situació de la població destinatària

Infants en situació de risc i els seus familiars referents.

3.1.6. Edat de la població destinatària

Infants de 0 a 3 anys.

3.1.7. Forma de prestació

Mitjançant la intervenció d'equips professionals.

3.1.8. Perfils professionals

Professionals amb titulació universitària en l'àmbit de les ciències socials o de la salut.

3.1.9. Ràtios professionals

Es disposarà del nombre de professionals suficient per a la prestació de servei, amb un nombre mínim de dos.

3.1.10. Estàndards de qualitat

Els que estableixi el Pla de qualitat que preveu la Llei de serveis socials per a aquesta prestació.

3.1.11. Criteris d'accés – normativa reguladora

El requisit d'accés per a aquest servei és l'existència d'una situació de risc valorada com a tal pels serveis bàsics d'atenció social i/o els serveis especialitzats en infància, d'acord amb el que estableixen els articles 102 i següents de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

3.2. Servei d'atenció diürna

3.2.1. Descripció

Servei diürn per a l'atenció d'infants i adolescents en situació de risc fora de l'horari escolar en els períodes lectius, que dona suport, estimula i potencia l'estructuració i el desenvolupament de la personalitat, la socialització, l'adquisició d'aprenentatges bàsics i l'esbarjo, i compensa les mancances dels infants i adolescents atesos mitjançant el treball individualitzat, en grup, el treball en xarxa i amb la comunitat. Aquest servei es pot prestar integrat amb la resta de serveis d'intervenció socioeducativa.

3.2.2. Objecte

Proporcionar atenció a tots els infants i adolescents en situació de risc, afavorint la cobertura de les seves necessitats que els garanteixin un nivell de benestar adequat, desenvolupament personal, integració social i adquisició d'aprenentatges, disminuint les situacions de risc i prevenint situacions més greus de desprotecció. La temporalitat de la intervenció serà la que s'estableixi en el pla de treball individual d'acord amb els objectius previstos per assolir amb l'infant i la família.

3.2.3. Funcions

- 1) Proporcionar un espai d'acolliment i convivència.
- 2) Oferir atenció individualitzada i en grup als infants i adolescents en situació de risc.
- 3) Acompanyar l'infant o adolescent a centres educatius o altres serveis i recursos del territori per evitar l'absentisme i afavorir la seva integració social.
- 4) Compensar la manca de cobertura de les necessitats bàsiques de l'infant o l'adolescent pel seu nucli familiar.

3.2.4. Tipologia de la prestació

Prestació de servei: servei bàsic.

3.2.5. Situació de la població destinatària

Infants i adolescents en situació de risc. En el mateix servei, sense la consideració de servei social i la cobertura que aquest comporta, es pot preveure la inclusió d'altra població infantil i adolescent amb el propòsit d'afavorir la prevenció comunitària i la cohesió social.

3.2.6. Edat de la població destinatària

De 3 a 16 anys.

3.2.7. Forma de prestació

Mitjançant la intervenció d'equips professionals.

3.2.8. Perfils professionals

Director/a coordinador/a (professional amb titulació universitària en l'àmbit de les ciències socials i de la salut), educador/a social, integrador/a social, monitor/a de temps lliure, mestre/a i mestre/a de taller, preferentment amb experiència en l'àmbit de la infància i l'adolescència.

3.2.9. Ràtios de professional

Un/a director/a coordinador/a, ràtio no inferior a 0,2; dos/dues educadors/ores socials o un/a educador/ores socials i un/a integrador/a social per cada vint usuaris. Es pot disposar de monitors/ores de temps lliure per a activitats específicament lúdiques i de suport, de mestres per a reforç escolar i de mestres de taller per a la realització d'activitats específiques o prelaborals.

3.2.10. Estàndards de qualitat

Els que estableixi el Pla de qualitat previst en la Llei de serveis socials per a aquesta prestació.

3.2.11. Criteris d'accés – normativa reguladora

Els requisits per accedir a aquests serveis són els següents:

- 1) Infants i adolescents en situació de risc valorada com a tal pels serveis bàsics d'atenció social i/o els serveis especialitzats en infància, d'acord amb el que estableixen els articles 102 i següents de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.
- 2) Els que estableix el Decret 27/2003, de 21 de gener, de l'atenció social primària; els infants i adolescents han de viure en l'àmbit de l'àrea bàsica respectiva, cal la comunicació dels pares, tutors o guardadors.
- 3) Existència d'un pla de treball amb la família al servei d'intervenció amb famílies o amb els equips dels serveis bàsics d'atenció social o amb els equips d'atenció a la infància i l'adolescència.

3.3. Servei d'intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació de risc

3.3.1. Descripció

Conjunt d'actuacions professionals dirigides a donar a les famílies el suport necessari perquè puguin atendre correctament els seus fills o filles en situació de risc, fomentant, mitjançant el treball individual o en grup, l'adquisició d'habilitats i hàbits de conducta, tant pel que fa a capacitats personals com capacitats relacionals dirigides a disminuir la situació de risc. Aquest servei es pot prestar integrat amb la resta de serveis d'intervenció socioeducativa.

3.3.2. Objecte

Prestar el suport necessari a les famílies amb infants i adolescents en situació de risc per aconseguir que aquests tinguin cobertes les seves necessitats bàsiques en el nucli familiar i per evitar l'agreuament de la situació de desprotecció.

3.3.3. Funcions

- 1) Orientar, assessorar i donar suport a la família o unitat de convivència de l'infant o adolescent.
- 2) Millorar la capacitat de la família per atendre de manera satisfactòria les necessitats de l'infant o l'adolescent.
- 3) Promocionar les relacions familiars, la criança i les relacions entre els membres de la unitat de convivència.
- 4) Treballar la integració i socialització i reforçar els sistemes de suport social.
- 5) Reduir els factors d'estrès que puguin influir negativament en la família i enfortir la seva capacitat per enfrontar-se eficaçment als problemes.

3.3.4. Tipologia de la prestació

Prestació de servei: servei bàsic.

3.3.5. Situació de la població destinatària

Famílies o unitats de convivència amb infants i adolescents en situació de risc.

3.3.6. Edat de la població destinatària

De 0 a 18 anys.

3.3.7. Forma de prestació

Mitjançant la intervenció d'equips professionals.

3.3.8. Perfils professionals

Psicòlegs/òlogues, pedagogs/ogues, treballadors/ores socials i/o educadors/ores socials amb formació en teràpia familiar i amb experiència en l'atenció a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies.

3.3.9. Ràtios de professionals

Es disposarà del nombre de professionals suficient i amb el perfil adequat per a la prestació del servei.

3.3.10. Estàndards de qualitat

Els que estableixi el Pla de qualitat previst en la Llei de serveis socials per a aquesta prestació.

3.3.11. Criteris d'accés – normativa reguladora

Famílies o nuclis de convivència amb infants i adolescents en situació de risc valorada com a tal pels serveis bàsics d'atenció social i/o els serveis especialitzats en infància, d'acord amb el que estableixen els articles 102 i següents de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

3.4. Servei d'acompanyament socioeducatiu per a adolescents en situació de risc

3.4.1. Descripció

Servei destinat a donar suport als adolescents en situació de risc amb la finalitat que puguin assolir progressivament una capacitat per gestionar les seves responsabilitats personals i socials. Aquest servei es pot prestar integrat amb la resta de serveis d'intervenció socioeducativa i coordinar amb serveis especialitzats d'acolliment residencial.

3.4.2. Objecte

Donar resposta a les situacions i necessitats dels adolescents en situacions de risc i adolescents refractaris a l'acolliment residencial procurant la cobertura de les seves necessitats bàsiques i evitant el deteriorament de les situacions de risc.

3.4.3. Funcions

- 1) Oferir atenció individualitzada i en grup als adolescents en situació de risc.
- 2) Donar suport i guiatge a l'adolescent en la recerca de recursos.
- 3) Acompanyar l'infant o adolescent a centres formatius o altres serveis i recursos del territori per afavorir la seva integració social i laboral.
- 4) Procurar la cobertura de les necessitats bàsiques de l'adolescent.
- 5) Treballar en el medi l'assoliment progressiu de les seves responsabilitats personals i socials, amb adolescents en situació de desprotecció propers a la majoria d'edat.
- 6) Millorar les seves habilitats socials, reforçar les seves xarxes de suport social i familiar i aconseguir que es vinculi a altres serveis o projectes.
- 7) Proporcionar un referent adult proper que intervé i acompanya l'adolescent als recursos i serveis del territori, mediant en els possibles conflictes amb l'entorn (amb la seva família, amb els serveis que atenen l'adolescent, etc.).

3.4.4. Tipologia de la prestació

Prestació de servei: servei bàsic.

3.4.5. Situació de la població destinatària

Adolescents en situació de risc.

3.4.6. Edat de la població destinatària

De 16 a 18 anys.

3.4.7. Forma de prestació

Mitjançant la intervenció de l'equip de professionals.

3.4.8. Perfils professionals

Educadors/ores socials i integradors/ores socials.

3.4.9. Ràtios de professionals

Es disposarà del nombre de professionals suficient i amb el perfil adequat per a la prestació del servei.

3.4.10. Estàndards de qualitat

Els que estableixi el Pla de qualitat previst en la Llei de serveis socials per a aquesta prestació.

3.4.11. Criteris d'accés – normativa reguladora

Adolescents en situació de risc valorada com a tal pels serveis bàsics d'atenció social i/o els serveis especialitzats en infància, d'acord amb el que estableixen els articles 102 i següents de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència i adolescents en situació de desemparament refractaris a l'acolliment en centre o en família.

3.5. Servei d'intervenció socioeducativa itinerant

3.5.1. Descripció

Servei destinat a donar de manera integrada el conjunt de prestacions dels serveis d'intervenció socioeducativa en aquelles zones del territori de baixa densitat demogràfica i gran amplitud territorial.

3.5.2. Objecte

Prestar els serveis d'intervenció socioeducativa per a famílies amb infants de 0 a 3 anys en situació de risc, servei d'atenció diürna, servei d'intervenció familiar i servei d'acompanyament socioeducatiu per a adolescents, de manera adequada i adaptada a la realitat itinerant d'aquest servei.

3.5.3. Funcions

Les previstes pels serveis de suport a les famílies amb infants de 0 a 3 anys en situació de risc, pels serveis d'atenció diürna, pels serveis d'intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació de risc i pels serveis d'acompanyament socioeducatiu per a adolescents en situació de risc.

3.5.4. Tipologia de la prestació

Prestació de servei: servei bàsic.

3.5.5. Situació de la població destinatària

Infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies.

3.5.6. Edat de la població destinatària

De 0 a 18 anys.

3.5.7. Forma de prestació

Mitjançant la intervenció d'equips professionals.

3.5.8. Perfils professionals

Professionals amb titulació universitària en l'àmbit de les ciències socials amb formació i experiència en l'atenció a infants i adolescents en situació de risc i l'atenció a les seves famílies.

3.5.9. Ràtios de professionals

Es disposarà del nombre de professionals suficient i amb un perfil adequat per a la prestació del servei.

3.5.10. Estàndards de qualitat

Els que estableixi el Pla de qualitat previst en la Llei de serveis socials per a aquesta prestació.

3.5.11. Criteris d'accés – normativa reguladora

Infants i adolescents en situació de risc valorada com a tal pels serveis bàsics d'atenció social i/o els serveis especialitzats en infància, d'acord amb el que estableixen els articles 102 i següents de la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, i les seves famílies.

Document elaborat en col·laboració amb:

